

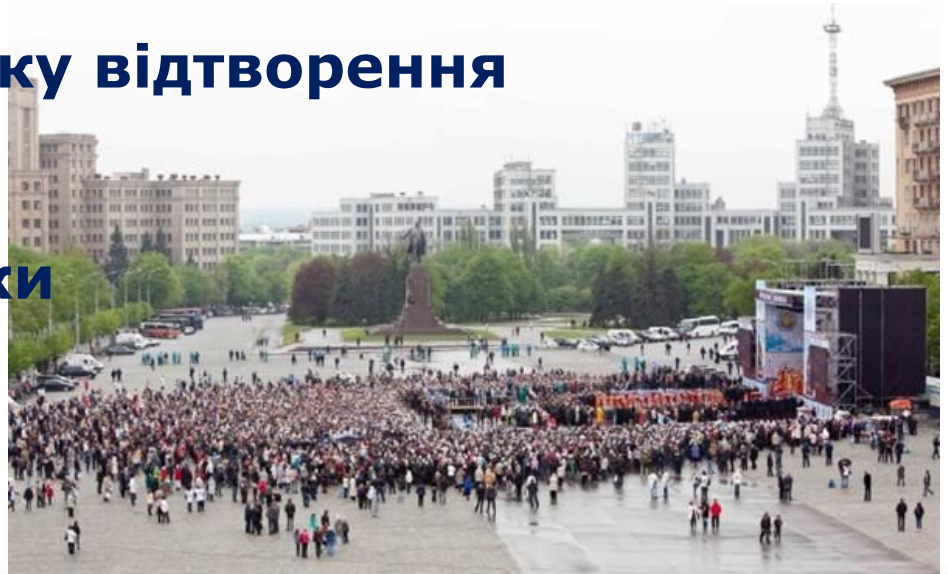

НАСЕЛЕННЯ СВІТУ: КІЛЬКІСТЬ, ВІДТВОРЕННЯ, РОЗМІЩЕННЯ. ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ І ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА

**Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми
ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»**

- Пригадайте, які причини впливають на зміни кількості населення в країні.
- Що означають поняття «густота населення», «відтворення населення»?
- Чи може держава за допомогою певних заходів змінити динаміку відтворення населення в країні?
- Як розвиток економіки впливає на густоту населення?

Кількість населення на Землі

Демографія — наука про закономірності відтворення населення. Вона вивчає процеси народжуваності, смертності, шлюбності, освіченості, міграції, зайнятості, віковий та статевий склад населення та ін.

**На початку нашої ери на Землі
нараховувалося близько 200 млн осіб,**

у 1000 р. — 275 млн,

у середині XVII ст. — 500 млн,

у 1850 р. — 1,3 млрд,

у 1900 р. — 1,6 млрд,

у 1950 р. — 2,5 млрд,

у 1970 р. — 3,6 млрд,

у 1999 р. — 6 млрд.

Зараз на Землі живуть

близько 6,84 (жовтень 2009 р.) млрд осіб.

Темпи приросту населення

Роки	Приріст населення, ‰		
	Весь світ	Розвинені країни	Країни, що розвиваються
1960–65 рр.	20	9	25
1975–80 рр.	17	6	20
1999 р.	14	4	18
2025 р. (прогноз)	9	3	11

Запитання.

Чим можна пояснити, що період різкого збільшення чисельності населення в 60–70-х рр. ХХ ст. завершився і тепер темпи приросту населення уповільнюються?

Найбільш високими темпами — 20 ‰ на рік — населення Землі збільшувалося у 60–70-ті рр. ХХ ст., внаслідок чого виникло поняття «демографічний вибух» — різке зростання кількості населення. Та можливість виробництва всього необхідного для життя населення зростають повільніше, ніж його кількість, тому перед людством постала демографічна проблема. Розв'язання цієї проблеми передбачає проведення відповідної демографічної політики — соціальних, економічних, юридичних та інших заходів, спрямованих на зміну темпів відтворення населення.

Відтворення населення

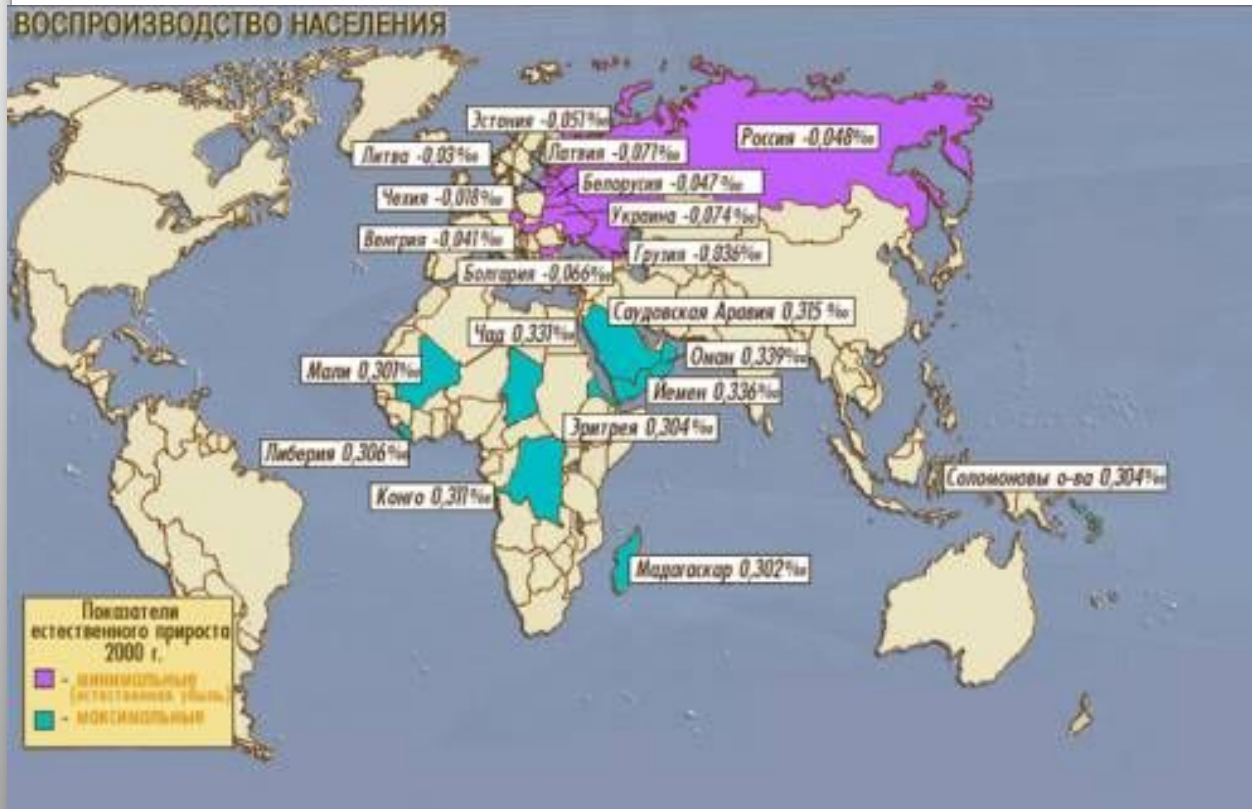
Відтворення — сукупність процесів народжуваності і смертності, співвідношення яких визначає величину природного приросту.

Завдання 1.

Проаналізуйте карти атласа та статистичні таблиці, визначте регіони та країни світу, де темпи приросту є дуже високими або дуже низькими. Поясніть причини таких показників.

показників.

У наш час у світі переважають два типи відтворення населення.

Для першого типу характерні порівняно невисокі показники народжуваності, смертності й природного приросту (до 12 чоловік на 1000 жителів).

Цей тип характерний для більшості країн Європи, Північної Америки.

Другий тип відтворення властивий **країнам Азії, Африки та Латинської Америки**. Для нього характерні порівняно **високі показники народжуваності, стабільні на певному (часто низькому) рівні показники смертності та високий природний приріст (понад 12 чоловік на 1000 жителів)**.

В розвинених країнах
Західної Європи та
Північної Америки
природний приріст

становить **3 і 5** чоловік на **1000** жителів,
у країнах **Південної Азії** — **22** чоловік на
1000 жителів, **Центральної Америки**
— **31** чоловік
на **1000** жителів.

Найчисельніші країни світу (2009 р.)

Місце	Країна	Населення, млн осіб
1	Китай	1339
2	Індія	1166
3	США	308
4	Індонезія	240,3
5	Бразилія	199
6	Пакистан	176
7	Бангладеш	156
8	Нігерія	149,2
9	Росія	140
10	Японія	127
11	Мексика	111

Політику заохочування народжуваності

(У країнах з першим типом відтворення населення) **найбільш активно проводять Франція і Швеція. У Німеччині** прийнята складна система заохочувальних заходів, яка включає виплати грошової допомоги і надбавок, надання житлових пільг.

Демографічна політика, спрямована на **стримування народжуваності**, проводиться в багатьох **країнах Азії**.

Статевो-віковий склад населення

Від типу відтворення залежить вікова структура населення.

У країнах з першим типом частка молоді незначна, а частка людей похилого віку постійно збільшується — відбувається пр «старіння нації».

Другий тип, навпаки, характеризується значною кількістю молодих людей.

Вікова структура населення пов'язана також з показниками тривалості життя.

ВОЗРАСТНОЙ СОСТАВ НАСЕЛЕНИЯ

Статевый склад населения

Віковий склад населення

За даними ООН, у 2005 р. середня тривалість життя складала **63,9** років для чоловіків та **68,1** років у жінок.

У розвинених країнах ці показники становлять **71,9** років для чоловіків та **79,3** років у жінок.

Найдовше живуть люди у **Японії (81,4 років)**. У країнах, що розвиваються, чоловіки живуть у середньому **62,5** років, а жінки — **65,7** р.

Найменша тривалість життя в **Ботсвані (36 років)**, **Сьєрра-Леоне (40,5 р)**.

Загалом в світі переважають чоловіки — на **100 жінок** припадає приблизно **102 чоловіки**. Однак співвідношення чоловіків і жінок у різних країнах різне.

Так, у країнах **Європи, США, Канаді** чисельно переважають **жінки**.

У країнах **Африки, Латинської Америки,**

Австралії та Океанії кількість чоловіків і жінок є приблизно однаковою.

А в більшості **країн Азії** досить помітно переважають **чоловіки**.

Завдання 2.

Проаналізуйте статеві-вікові піраміди країн із різними типами відтворення населення. Визначте відмінності та поясніть їх причини

Розміщення населення

Населення світу розміщується дуже нерівномірно. Середня густина населення в 2009 р. склала приблизно 48 осіб/км².

Однак понад 2/3 його сконцентровано на 8 % суходолу,

близько 85 % проживає в Східній півкулі, 60 % – у помірному поясі Північної півкулі, більш ніж 50 % на низовинах і майже 1/3 в приморській смузі.

Завдання 3.

Проаналізуйте карти атласа та визначте регіони із найвищою та найнижчою густиотою населення.

Окремі регіони Землі відрізняються великим скупченням населення:

**1) східноазіатський
(Китай, Японія, Корея)**

**— густота населення
200–400 осіб/км²;**

2) південноазіатський (Індія, Бангладеш, Шрі-Ланка, Пакистан) — 300–800 осіб/км²;

Окремі регіони Землі відрізняються великим скупченням населення:

3) європейський — понад 100 осіб/км²;

4) південно-східно-азіатський (Індонезія, Таїланд, Філіппіни та ін.) — 400–500 осіб/км².

Залежно від місця проживання населення Землі поділяється на міське і сільське. Критерій міста закріплюється законодавством в кожній країні, коливаючись від 200 осіб в Данії, Швеції, Фінляндії до 50 тис. чоловік в Японії.

Міське населення складає майже половину від загальної кількості. Найбільша частка міського населення в Австралії (85 %), країнах Західної Європи, Північної Америки (близько 75 %), Латинської Америки (понад 60 %).

Зростання частки міського населення зумовлено багатьма чинниками, з-поміж яких і відтік людей з сільської місцевості до міста, і перетворення на міста сільських поселень тощо.

Процес збільшення частки міського населення називається **урбанізацією і є однією зі складових процесу розселення.**

Урбанізацію можна визначити і як світовий історичний процес підвищення значення міст у житті суспільства, поступове перетворення суспільства на міське за характером праці, спосіб життя, культури, що пов'язано з розвитком цивілізації і особливо — розвитком НТП.

До найбільш **урбанізованих** країн, де міське населення становить понад 4/5 жителів, належить **Великобританія, ФРН, Швеція, Ісландія, Австралія, Уругвай, Кувейт, Ізраїль, Японія.**

Урбанізація може набувати різних **видів**.

Так, наприклад, виділяють тенденцію до **субурбанізації** (підвищення ролі передмість, які «відтягають» на себе частину населення і функцій міст);

псевдоурбанізації (зростання населення міст відбувається за рахунок неконтрольованого притоку безробітних, що створює соціально-економічні проблеми).

Зростання міст і посилення зв'язків між ними призводять до виникнення такої форми розселення, як міська агломерація.

Міська агломерація — це компактне просторове угруповання поселень (головним чином міських), об'єднаних в одне ціле інтенсивними виробничими, трудовими, культурно-побутовими і рекреаційними зв'язками.

**Найбільші міські агломерації світу
сформувалися навколо **Токіо, Нью-Йорка,
Мехіко, Сан-Паулу,
Лондона, Парижа,
Ріо-де-Жанейро**
та інших міст.**

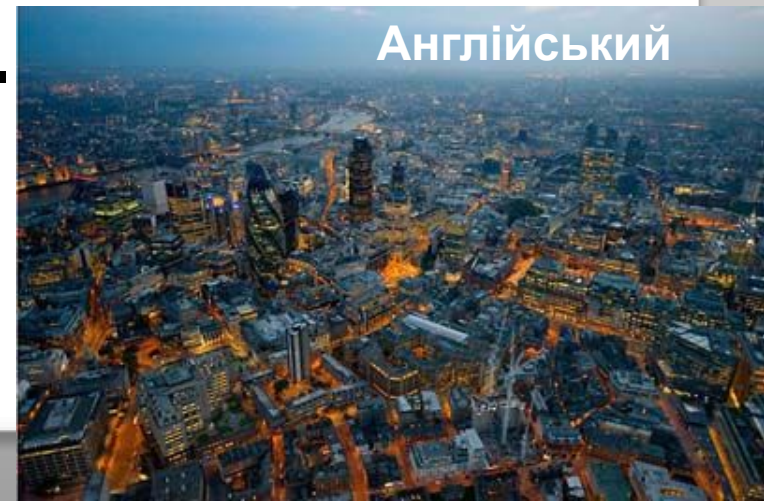
Якщо зона урбанізована цілком, міські агломерації на цій території зливаються, утворюючи **мегалополіс** — найбільшу форму розселення. У світі наприкінці ХХ ст. було шість найбільших мегалополісів.

Найбільший за кількістю жителів — **японський Токкайдо** (понад 80 млн чол.).

Три мегалополіси знаходяться в **США: Бос-Ваш** (близько 50 млн чол.), **Приозерний** (близько 35 млн чол.), **Каліфорнійський** (18 млн чол.).

В **Європі** ще два мегалополіси по 35 млн чол. —

Англійський та Прирейнський.

Англійський

Половина населення світу нині проживає в сільській місцевості.

Сільське населення переважає в таких країнах, як Бангладеш (понад 70 % кількості), Індія, Пакистан, Індонезія, Китай. У деяких країнах Африки воно становить близько 80 % усього населення.

При цьому сільське розселення може бути двох типів:

а) **групове** (Західна Європа, Японія, Китай, Росія, Україна, країни, що розвиваються);

б) **розкидане** або

фермерського типу (США, Канада, Австралія).

Ці типи сільського розселення можуть

поєднуватися, утворюючи **проміжний тип**.

- Чи існує, на вашу думку, пряма залежність між густиною населення, природними умовами та рівнем економічного розвитку певної території? Доведіть це на конкретних прикладах.

- останніми десятиріччями в розвинених країнах відбувається повільне збільшення частки сільського населення. Як ви це можете пояснити?

- У чому полягають причини розбіжностей у статевому складі різних країн і регіонів світу?

- У ХХІ ст. кількість населення Землі продовжує збільшуватися, хоча темпи зростання уповільнюються. Приріст населення світу відбувається за рахунок країн із другим типом відтворення, який характерний для країн, що розвиваються.
- Кожному типу відтворення населення відповідає свій тип вікового складу. У розвинених країнах відбувається процес старіння нації.

Підсумок уроку

- **Нерівномірні тенденції процесів відтворення населення у різних регіонах світу призвели до загострення демографічних проблем.**
- **Частка міського населення у світі зростає у зв'язку з процесами урбанізації. Високий рівень урбанізації характерний для розвинених країн. У країнах, що розвиваються, спостерігаються високі темпи урбанізації.**

Підсумок уроку

Домашнє завдання

- 1. Підручник, опрацювати § ____.**
- 2. Скласти за параграфом п'ять тестових запитань закритого типу.**
- 3. Позначити на контурній карті:**
 - а) одинадцять країн із найбільшою чисельністю населення у світі;**
 - б) регіони із найвищою густотою населення.**

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»

© ТОВ «Видавнича група "Основа"», 2012.

© Величко О. А.

Джерела:

Довгань Г. Д.

Усі уроки географії. 10 клас. Соціально-економічна географія світу (Стандарт і академічний рівень)/ Г. Д. Довгань. — Х. : Вид. група «Основа», 2010. — 301 [3] с. : табл. — (Серія «12-річна школа»).

Сайти: www.belprokupki.ru

www.tc-btrus.ru

geo-tur.narod.ru

www.geoevents.ru

www.hot-putevki.ru

forum.krasmama.ru

